

١٠٥٤٧١

دانشگاه آزاد اسلامی اراک

بررسی سن ازدواج و تأثیر افزایش سن ازدواج بر

انحرافات اجتماعی در شهر اراک

سالهای ۷۷-۱۳۷۶

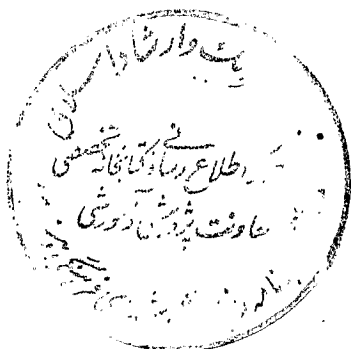
طاهره عالم

پایان نامه ای در جهت تکمیل قسمتی از تکالیف دوره کارشناسی ارشد

رشته جامعه‌شناسی گروه جامعه‌شناسی، دانشکده تحصیلات تکمیلی

دانشگاه آزاد اسلامی اراک

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۱

تابستان ۱۳۷۸

۱۷۳۷۱

بررسی سن ازدواج و تأثیر افزایش سن ازدواج بر انحرافات اجتماعی در شهر اراک

پایان نامه‌ای در جهت تکمیل قسمتی از تنالیف دوره کارشناسی ارشد
رشته جامعه‌شناسی گروه جامعه‌شناسی، دانشکده تحصیلات تکمیلی
دانشگاه آزاد اسلامی اراک

طاهره عالم

تابستان ۱۳۷۸

تاریخ ثبت: ۲۰/۱۲/۸۴
شماره ثبت: ۳۸۴

محل امضاء تاریخ

نام استاد

..... استاد راهنما: دکتر باقر ساروخانی

..... استاد مشاور: دکتر غلامعباس توسلی

..... مشاور عملی: دکتر مهرداد نوابخش

این پایان نامه با کمک و مساعدت مالی اداره کل فرهنگ و
ارشاد اسلامی استان مرکزی انجام گرفته است

تابستان ۱۳۷۸

طاهره عالم

کلیه حقوق برای محقق محفوظ است

چکیده تحقیق

این تحقیق در نظر دارد که به بررسی سن ازدواج و تأثیر افزایش سن ازدواج بر انحرافات اجتماعی، در شهر اراک در سالهای ۷۶ و ۷۷ پردازد. این تحقیق در پنج فصل تنظیم شده است:

فصل اول به تعریفی از موضوع پرداخته است و سپس تحقیقاتی که در رابطه با پژوهش در دوره‌های پیش صورت گرفته است، معرفی شده است، در رابطه با موضوع خاص تحقیق، در گذشته کار عملی صورت پذیرفته است ولی چندین موضوع که نزدیکی و هم‌خوانی با موضوع داشته‌اند در این فصل ارائه گردیده است.

بیان مسئله عنوان زیر فصل بعدی این فصل می‌باشد که به چرایی انتخاب موضوع از طرف محقق پرداخته است. محقق اهمیت مسئله ازدواج و تأکیدی که دین و عرف بر ازدواج داشته‌اند و آن را عاملی برای جلوگیری از گرایش به مفاسد دانسته‌اند، و همچنین افزایش جرایم در سالهای اخیر را مد نظر قرار داده و عاملی جهت انتخاب موضوع بیاز نموده است.

در رابطه با موضوع ۱۰ فرضیه بیان شده است که در طول تحقیق در نظر است که این فرضیات بررسی و به آزمون کشیده می‌شود که عبارتند از:

- ۱- بین تحصیلات و سن ازدواج در پسران و دختران رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۲- بین روستایی بودن فرد و سن ازدواج رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۳- بین ازدواج دوم در مردان و کم بودن سن زن در هنگام ازدواج رابطه وجود دارد.
- ۴- بین درآمد بالا در مردان و سن کم زن در هنگام ازدواج رابطه وجود دارد.
- ۵- افزایش سن ازدواج با ایجاد انحرافات در پسران رابطه معنی داری می‌باشد.
- ۶- افزایش سن ازدواج با انحرافات جنسی دارای رابطه معنی داری می‌باشد.
- ۷- بین افزایش سن ازدواج و اعتیاد رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۸- بین افزایش سن ازدواج دختران و انحرافات با محکومیت خفیف‌تر رابطه معنی داری

وجود دارد.

۹- بین افزایش سن ازدواج پسران و انحرافات با محکومیت شدید رابطه معنی داری وجود دارد.

۱۰- بین افزایش سن ازدواج و انحرافات چون قتل، سرقت و قاچاق ارتباط وجود ندارد.

اهداف مطالعاتی این تحقیق عبارتند از:

- ۱- آیا منشأ روستایی بودن پسر و دختر عاملی در ازدواج در سنین پایین می تواند باشد؟
 - ۲- آیا داشتن درآمد مرد تأثیری در ازدواج دختران در سن پایین و فاصله سنی زیاد با این مردان دارد؟
 - ۳- آیا کسانی که برای دومین یا چندمین بار ازدواج می کنند تمایل به داشتن همسرانی جوانتر از خود دارند؟
 - ۴- آیا سطح انحرافات در دختران و پسران با افزایش سن در ارتباط است؟
 - ۵- آیا شدت انحرافات در دختران با سن زیاد بیشتر است یا پسران؟
 - ۶- افزایش سن ازدواج بیشتر در کدام نوع از انحرافات تأثیر دارد و آیا همه انحرافات تأثیرپذیر از عامل افزایش سن ازدواج می باشند؟
- این تحقیق فقط در نظر دارد که مسئله ازدواج را بررسی کند و تأثیری که افزایش سن ازدواج بر جرائم و انحرافات دارد.
- البته در ایجاد جرم در جامعه عوامل مختلفی دخیل می باشد که در این تحقیق مد نظر گرفته نشده است.
- با توجه به اهمیتی که ازدواج و تشکیل خانواده در جامعه دارد، درستی آن می تواند در بقاء جامعه و سلامت جسمی و روانی افراد، تأثیر بسزا داشته باشد لذا دیر کرد آن می تواند آثار و عواقبی در جامعه داشته باشد و به صورت مشکلی در جامعه نمود پیدا کند لذا انجام تحقیقی در این زمینه دارای اهمیت می باشد.

محقق در پایان فصل به تعریف متغیرهای تحقیق پرداخته است.

در فصل دوم ابتدا کلیاتی در مورد ازدواج و انواع آن و تأثیری که عامل سن در ازدواج دارد پرداخته شده است در ادامه به بررسی متون تحقیقی پرداخته شده است و سپس نظریات بزرگان جامعه‌شناسی در مورد ازدواج و همچنین انحرافات، مطرح گردیده است. در فصل سوم تحقیق به ارائه روش پرداخته است این تحقیق دارای ریش کنونی و برهه طرح به صورت مطالعه مقطعی می‌باشد، سطح آن بیرونی و از حیث و روابط علی به صورت مطالعه همبستگی است و از لحاظ نگرش در حد توصیفی، تبیینی است، از طریق پرسشنامه به بررسی اطلاعات پرداخته، جامعه مورد مطالعه تحقیق نیز از طریق فرمول نمونه‌گیری مشخص شده است و سپس به طریق خوشه‌ای و تصادفی پرسشنامه توزیع شده است.

فصل چهارم تحقیق، به ارائه تجزیه و تحلیل داده‌ها اختصاص دارد که در این فصل در رابطه با شق اول تحقیق ۱۸ جدول یک بعدی و ۵ جدول دو بعدی ارائه شده است و در رابطه با شق دوم تحقیق ۳۷ جدول یک بعدی و ۶ جدول دو بعدی جهت به آزمون کشیدن فرضیه‌ها ارائه شده است و جهت بررسی رابطه بین متغیرها از آزمون χ^2 استفاده شده است که در طی این فصل ۹ فرضیه اثبات و یک فرضیه رد شده است.

در فصل پنجم، تحقیق به استنتاج‌های کلی پرداخته است و پیشنهاداتی در زمینه تحقیق ارائه شده است همچنین جهت انجام تحقیقات بعدی به محققین آینده توصیه‌هایی شده است در ادامه نمونه پرسشنامه و منابع نیز در ضمیمه آورده شده است.

فهرست

صفحه	عنوان
۱-۲۱	فصل اول: مقدمه و کلیات
۲	مقدمه
۳	تاریخچه مطالعاتی
۱۳	بیان مسئله
۱۴	فرضیات
۱۵	اهداف مطالعاتی
۱۵	حدود مطالعاتی
۱۵	اهمیت مطالعاتی
۱۷	متغیر تعریف اصطلاحات
۲۲-۶۹	فصل دوم: مرور مطالعاتی
۲۳	خلاصه فصل
۲۴	کلیات
۲۶	اهداف و فواید ازدواج
۳۰	انواع و صور ازدواج
۳۲	سن ازدواج
۴۰	اختلاف سن زوجین
۴۳	ازدواج و خانواده از دید اسلام
۴۶	مرور مطالعاتی
۵۹	دیدگاههای صاحب نظران جامعه شناسی خانواده
۶۳	نظریه جامعه شناسی انحراف
۶۹-۷۴	فصل سوم: روش تحقیق
۷۰	خلاصه فصل
۷۱	روش تحقیق

۷۱	طرح تحقیق
۷۱	فن تحقیق
۷۲	طرح تحلیلی
۷۲	جامعه مورد مطالعه
۷۴-۱۲۵	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها
۷۵	خلاصه فصل
۷۶	سن ازدواج، تصویری از واقعیت
۱۳۰	تحلیل تئوریکی
۱۳۱-۱۴۶	فصل پنجم: استنتاج
۱۳۲	خلاصه فصل
۱۳۳	نتایج کلی تحقیق
۱۳۷	پیشنهادات
۱۴۱	ضمائم
۱۴۲	نمونه پرسشنامه
۱۴۶	منابع

فصل اول

کلیات

مقدمه

ازدواج به عنوان اساس تشکیل خانواده از امور مهم و حیاتی جوامع بشری می باشد، ازدواج را می توان رابطه ای دینی و قانونی که مردوزن را برای شرکت دائم یا موقت در زندگی به هم می پیوندد، تعریف کرد.

ازدواج و تشکیل خانواده در ایجاد نقشهای جدید و هم چنین ثبات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی نقش بسزایی دارد و تشکیل خانواده تحولی در راستای سیستم اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی زوجین و تقویت نظامهای کلی جامعه است و اگر در این خصوص تأخیر بیش از حد صورت بگیرد مسلماً آسیب های اجتماعی و فرهنگی گریبانگیر جامعه و اثرات روانی و زیستی متوجه فرد خواهد شد. اگر ازدواج در سن مناسب و با اهمیت دادن به شرایط ازدواج صورت پذیرد این سلامت روانی تضمین می شود.

علماء دین و دانشمندان اجتماعی بر امر ازدواج تأکید داشته و آن را یکی از دلایل انسجام اجتماعی می دانند چنانچه در تئوری خودکشی دور کیم به انسجام اجتماعی تحت تأثیر عواملی چون مذهب، تأهل، بافت سنتی و تقابل با بی دینی، تجرد و بافت صنعتی می رسیم.

در آثار و منابع اسلامی، ازدواج و پیوند زناشویی به عنوان یکی از عمده ترین عوامل باز دارنده فحشاء نام برده شده و در مسئله ۲۴۴۳ رساله توضیح المسائل امام خمینی (ره) چنین آمده «کسی که به واسطه نداشتن زن به حرام می افتد واجب است که زن بگیرد».^(۱) این تحقیق در نظر دارد به بررسی سن ازدواج و الگوهای سنی ازدواج که در شهر اراک از آن پیروی می شود، پردازد همچنین به بررسی تأثیری که افزایش سن ازدواج می تواند در ایجاد انحراف و جرم در افراد ایجاد نماید، پردازد.

۱- موسوی الخمینی، روح الله «رساله توضیح المسائل»؛ ۳۳۶

تاریخچه مطالعاتی

ازدواج یکی از دیرپاترین رسوم در جوامع می باشد که در اثر مرور زمان و شکل گیری جوامع مختلف و ایجاد فرهنگهای مختلف شکل و نوع آن به صورتهای متفاوت انجام می گیرد دکتر ساروخانی در کتاب جامعه شناسی خانواده ازدواج را بدینگونه تعریف می کند «ازدواج عملی است که پیوند بین دو جنس مخالف را بر پایه روابط پایای جنسی موجب می شود» بنابراین رابطه دو فرد از یک جنس چه به طور موقت و چه دائم ازدواج خوانده نمی شود از سوی دیگر در تعریف ازدواج، روابط جسمانی بین دو جنس مخالف به خودی خود کافی به نظر نمی رسد چه ازدواج مستلزم انعقاد قراردادی اجتماعی است که مشروعیت روابط جسمانی را موجب می گردد به بیان دیگر در راه تحقیق ازدواج باید شاهد تصویب جامعه نیز باشیم.

ازدواج سنگ بنای خانوادگی است و رابطه ایست بر مبنای اصول مذهبی یا قومی یا قراردادی که بین زن و مرد برای مدتی بسته می شود. در ایران ازدواج صورت کاملاً مذهبی دارد یعنی باید خطبه ای خوانده شود و به صورت شرعی و قانونی این قرارداد بر روی کاغذ آید ولی موارد خیلی زیاد در اکثر دهات ایران وجود دارد که پسر و دختر قبل از رسیدن به سن قانونی از طریق شرعی ازدواج می کنند و بعد به صورت قانونی در آمده و رسمی می شود از خصایص ازدواج ایرانی چهار خصلت را می توان نام برد:

- ۱- طویل بودن مدت ازدواج
- ۲- مواردی از منع قانونی تعدد زوجات
- ۳- شروع ازدواج در سنین پائین
- ۴- ازدواج همخونی یا ازدواج فامیلی^(۱)

اولین سوالی که مطرح است که خانواده چه وظایف اختصاصی دارد؟ طبق نظریه های قدیمی که هنوز هم اعتبار دارند خانواده سه وظیفه عمده دارد یکی مسائل جنسی است که

۱- فرجاد، محمد حسین. «مفهوم ازدواج در ایران» ص ۱۳۲

باید در خانواده حل شوند، دیگر فعالیت خانواده به عنوان یک واحد اقتصادی است و بالاخره پرورش کودکان است که از وظایف اصلی و مهم خانواده به شمار می آید.

الف) مسایل جنسی: در هر جامعه سعی می شود که مسایل و احتیاجات جنسی به علت نیروی کشش زیادی که دارند به صورتی تحت نظر قرار گیرند به همین واسطه رفع احتیاجات جنسی را معمولاً در حوزه فعالیت و عمل خانواده قرار می دهند. رفع نیازهای جنسی و اهمیتی که این مسایل در زندگی خانوادگی دارند به شدت متأثر از فرهنگ خانواده و جامعه مورد نظر ارزشهای مسلط در آن جامعه می باشند... معمولاً خانواده باید محیط امن و دوستانه ای را فراهم کند که سبب ایجاد بستگی و علاقه در فرد شود تا اینها به نوبه خود به او نیروی مقابله و برخورد با روابط و مشکلات دنیای بیرونی را عرضه کنند.

ب) فعالیت اقتصادی: خانواده در اجتماعات سنتی و جوامع روستایی واحدی بود که چگونگی تهیه و تولید خوراک اعضاء خود را نظم و صورت می بخشید... در حوزه فعالیت های اقتصادی، خانواده وظیفه دیگری نیز در گذشته انجام می داد و آن عبارت از آموختن شغل آینده به فرزندان بود.

ج) پرورش فرزندان: از نظر زیست شناسی نوزاد آدمی در بدو تولد ناقص و محتاج توجه و مواظبت از طرف دیگران است خانواده با محیط گرم و صمیمانه ای که دارد به نوزاد آدمی اجازه رشد و پرورش می دهد در این پرورش معمولاً خانواده شیوه زندگی اجتماعی و رفتار و کردار معینی را به کودک می آموزد. گروه های اجتماعی یک مشکل مشترک دارند و آن عبارت است از آموختن شیوه زندگی و الگوی رفتاری و کرداری گروه خود به اعضاء جدید و این قضیه هم در مورد خانواده صادق است و هم جامعه. درحقیقت بوسیله خانواده است که اعضاء جدید رفتار اجتماعی یاد را می گیرند و عضو جامعه می شوند، این وظیفه پرورش خانواده را اجتماعی شدن می گویند^(۱) آلن ژیرار می نویسد:

«آگاهیه های جمعیت شناسانه درباره سن همسران به هنگام

۱- نرجاد، محمد حسین، «آسیب شناسی اجتماعی ستیزه های خانواده و طلاق»، ۲۲-۲۰

زناشویی آموزنده است. می‌دانیم که بیشتر اوقات، افرادی با هم پیوند زناشویی می‌بندد که از لحاظ سنی به هم نزدیک باشند».

بررسی هالینگشید به نام همبستگی سن ازدواج که میان سالهای ۴۹-۱۹۴۱ در شهر نیوهاون انجام گرفته، آگاهیهای سودمندی در اختیار ما می‌گذارد او از پژوهش خود چنین نتیجه می‌گیرد که در ازدواج میان دو نفر مجرد، زنان نسبت به مردان در سن کمتری ازدواج می‌کنند ازدواج میان مردی که برای نخستین بار ازدواج می‌کند وزن برای دومین بار، شوهر معمولاً جوان تر است و اختلاف سنی میان او و همسرش آشکارتر است با این حال جدایی سنی میان دو همسر، دوباره هنگامی محسوس ترمی شود که هر دو ی آنها در زناشویی دوامشان باشند و سن شوهر میان چهل و پنجاه قرار داشته باشد نتایجی که بامیستر و همکارانش از بررسی خود بدست آوردند نیز همین پدیده را تأیید می‌کند به نظر آنها:

الف) مردان میلند با زنانی جوان تر از خودشان ازدواج کنند.

ب) هر قدر شوهر به هنگام ازدواج سالمندتر باشد، اختلاف سنی میان او و همسرش به طور متوسط بیشتر خواهد بود.^(۱) در ایران ابتدا اموری شبیه به آنچه در جوامع دیگر بدست آمده به چشم می‌خورد از جمله وجود همبستگی تفاوت به نفع مرد و کاهش تفاوت سن زوجین با افزایش سریع تر سن زن در ازدواج را می‌توان ذکر کرد.

گذشته از این، پدیده خاص گزینش همسر در جامعه ایران به شکل دیگری نیز تجلی می‌نماید.

۱- پراکندگی سن ازدواج مخصوصاً در مورد دختران.

۲- بالا رفتن سن زوجین در ازدواجهای جدید.

«از دیدگاه سنی باید در ازدواج ایران تا آنجا که از مناطق مورد

بررسی بدست می‌آید تمایل به افزایش سن زوجین وجود داشته

۱- سازوختانی، باقر، «جامعه شناسی خانواده»؛ ۵۵-۵۲

باشد این افزایش که در سطح کلی فرهنگ ایران قابل تبیین است باید نشان دهنده خروج جامعه ما از سنتهای کشاورزی باشد. در مرحله مافوق صنعت چنانکه در آمریکا ملاحظه می‌کنیم کاهش مجدد سن ازدواج وجود دارد پراکندگی سن ازدواج نیز نتیجه همان حرکت از کشاورزی به سوی صنعت است»^(۱)

در خصوص ازدواج، چگونگی، شرایط، مراسم و علل تأخیر یا پیش‌رسی ازدواج در دوره‌ها و زمانهای مختلف، تاکنون تحقیقات و مقالات و کتب مختلف نگاشته شده است همچنین در مورد علل و عوامل و انواع انحرافات نیز تحقیقات و مطالعات متعددی صورت پذیرفته است ولی در خصوص موضوع مورد نظر تحقیق تا آنجا که امکان دسترسی به منابع وجود داشته است تحقیقی صورت نگرفته است، ولی موضوعاتی نزدیک به موضوع صورت گرفته است که به اجمال به آن پرداخته می‌شود.

آقای سعید معدنی با همکاری لهسایی زاده در مقاله تحقیقی تحت عنوان «نقش ازدواج در کاهش یا افزایش جرم و انحراف» تلویحاً اشاره به اثرات نامطلوب تأخیر در امر ازدواج دارند و هم چنین از ازدواج به عنوان اهرمی در کاهش جرم و انحراف نام می‌برند.

با بررسی مقاله تحقیقی مذکور اهمیت ازدواج در سطح جامعه مطرح می‌شود مضافاً اینکه تأخیر در این امر و علت یابی آن به عنوان یک مسئله اجتماعی مطرح می‌گردد.

«یکی از عوامل شناخته شده در جرم زایی و ایجاد انحرافات

اجتماعی، تجرد و تأهل می‌باشد که در جوامع گوناگون وقوع جرایم

اثرات متفاوتی داشته‌اند»^(۲)

«خانواده و ازدواج در ایل بختیاری و سیر تحول آن»^(۳) عنوان کاری از آقای تورج ورناصری است

۱- همان منبع، ۲۸-۱۲۷

۲- معدنی، سعید و لهسایی زاده، «نقش ازدواج در کاهش یا افزایش جرم و انحراف»؛ ۹۳

۳- ورناصری، تورج، «خانواده و ازدواج در ایل بختیاری و سیر تحول آن»؛ ۳۵.

در این تحقیق به بررسی چگونگی تشکیل خانواده، آداب و رسوم و مراسم ازدواج،
گزینش همسر و همچنین طلاق پرداخته است و سیر تطور آن را در ایل بختیاری مورد
توجه قرار داده است در این تحقیق چند فرضیه مورد بررسی قرار گرفته است:

- در نظام خانواده ایل بختیاری رابطه نسبتاً پایداری بین شیوه‌های همسرگزینی و
تحولات اجتماعی و اقتصادی بختیاری وجود دارد.

- در نظام خانواده ایل بختیاری گزینش همسر بیشتر تابع اهداف اجتماعی است نه فردی
- در نظام خانواده ایل بختیاری زن دور از قدرت اجتماعی به سر برده و اکثر کارهای
خانه‌داری را انجام داده است.

- در نظام خانواده ایل بختیاری، ساختار خانواده در طی زمان تطور پیدا کرده است.
این تحقیق در ۵ فصل تنظیم گشته است که در فصل اول به معرفی موضوع، بیان مسئله،
اهداف تحقیقاتی، بیان فرضیات، تعریف اصطلاحات و تاریخچه موضوع پرداخته شده
است.

در فصل دوم به نقد و بررسی منابع و همچنین تعریفی از خانواده و ازدواج و انواع آن
پرداخته شده است.

در فصل سوم تحقیق به فن و طرح تحقیق و حجم نمونه و جامعه آماری پرداخته شده است.
فصل چهارم به جمع‌آوری اطلاعات و استخراج اختصاص یافته است.

فصل پنجم تحقیق به نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات محقق اختصاص پیدا کرده است.
«زناشویی در ایران باستان».

عنوان کتابی است از آقای هدایت‌اله علوی که در باب ازدواج در ایران باستان
پرداخته است.

در مقدمه کتاب به این مطلب که بحث درباره ازدواج در ایران باستان بسیار کم است،
پرداخته است و از تغییراتی که در اوستا در طول تاریخ رخ داده سخن رانده شده است. در
مبحث اول کتاب کلیاتی راجع به ازدواج مطرح شده است. تحت عناوین:

مقام زن، اهمیت ازدواج، منظور و هدف ازدواج، شرایط ازدواج و انواع ازدواج در ایران باستان.

مبحث دوم کتاب آداب و رسوم زناشویی را شامل می‌شود که عبارتند از خواستگاری و نامزدی، صداق، آداب و رسوم ازدواج.

مبحث سوم مربوط به حقوق و روابط زوجین می‌باشد.

نویسنده در فصل چهارم بحث ازدواج با محارم را طرح نموده است و در پایان کتاب نویسنده ابتدا بعضی از مقررات ازدواج را در دوره‌های هخامنشی، اشکانی، و ساسانی مطرح نموده و سپس قواعد ازدواج بعضی کشورهای دیگر را که با ایران آن زمان ارتباط نزدیک داشته‌اند بررسی کرده است.

«تعیین موانع ازدواج از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی زنجان، دانشگاه زنجان و دانشگاه آزاد اسلامی سال ۱۳۷۵»^(۱) عنوان تحقیقی است از خانم فروزان آتش زاده عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان زنجان.

محقق در این تحقیق سؤالاتی به آزمون گذاشته است که عبارتند از:

- موانع ازدواج دانشجویان دانشگاه‌های مختلف شهر زنجان کدامند؟
 - موانع اجتماعی ازدواج دانشجویان دانشگاه‌های مختلف شهر زنجان کدامند؟
 - موانع فرهنگی - مذهبی ازدواج دانشجویان دانشگاه‌های مختلف شهر زنجان کدامند؟
 - موانع فردی ازدواج دانشجویان دانشگاه‌های مختلف شهر زنجان کدامند؟
 - موانع اقتصادی ازدواج دانشجویان دانشگاه‌های مختلف شهر زنجان کدامند؟
- در این تحقیق ۵۰۰ نفر به عنوان جامعه مورد تحقیق به صورت تصادفی از دانشجویان انتخاب شده‌اند که به ۲۹ سوال پرسشنامه پاسخ داده‌اند.

«همسرگزینی و ازدواج»^(۲) عنوان پایان‌نامه از محمد هادی نوابی فرد جهرمی می‌باشد که در

۱- آتش زاده، فروزان، «تعیین موانع ازدواج از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی زنجان».

۲- نوابی فرد جهرمی، محمد هادی، «همسرگزینی و ازدواج»، تهران، دانشگاه تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد؛ ۱۳۷۴

۱۳۷۴ صورت گرفته است. محقق عنوان می‌کند که:

ازدواج و انتخاب همسر تحت تأثیر فرایند پیچیده‌ای صورت می‌گیرد که در آن عوامل مختلف چون سنتها، آداب و رسوم، معیارها، ایده‌ها، ایده‌آلها مورد قبول گروههای انسانی دخالت دارند طرز تلقی افراد نیز تحت تأثیر همین فرایند شکل می‌گیرد، این طرز تلقی‌ها به منزله زمینه و راهنمایی برای رفتار زناشویی محسوب می‌شوند هر چند در برخی از افراد «انگیزه‌های فردی» ملاک و معیار همسرگزینی و در برخی دیگر «دوران‌دیشیها» و ملاحظات اقتصادی و اجتماعی معیار آن می‌باشد.

در کشور ما همان گونه که انواع ساختهای خانوادگی را بطور همزمان می‌توان در محیطهای شهری روستایی و ایلی ملاحظه نمود و همان طور که انواع ارزشهای فرهنگی را با توجه به موقعیت‌های اقتصادی - اجتماعی متفاوت می‌توان در بین آنها مشاهده کرد در زمینه انتخاب همسر به عنوان نقطه آغاز شکل‌گیری خانواده نیز این تنوع قابل ملاحظه است. خانواده‌های شهری در چند دهه اخیر در کشاکش الگوهای فرهنگی سنتی جدید قرار گرفته‌اند، یکی از مظاهر تضاد و تعارض فرهنگی بین نسلی ازدواج و همسرگزینی است.

پژوهشگر درصدد است معیارها و ملاکهای دانشجویان در همسرگزینی را با توجه به افزایش اختیارات فردی آنها در این خصوص بررسی کند در همین رابطه ۲۵ فرضیه و ۹ سوال مطرح شده است.

در این تحقیق، جنسیت، وضعیت تأهل، رشته تحصیلی، محل تولد، وضعیت اشتغال، تحصیلات، دین و مذهب، شغل و درآمد ماهیانه خانواده به عنوان متغیرهای مستقل در نظر گرفته شده‌اند.

وضعیت اقتصادی خانواده، نحوه انتخاب همسر، ویژگیهای شخصی، زیبایی، سن و اختلاف افراد در انتخاب همسر و جهیزیه نیز به عنوان متغیرهای وابسته در این تحقیق قابل بررسی‌اند.

این تحقیق با شیوه پیمایشی و به صورت مطالعه موردی از طریق پرسشنامه و مصاحبه انجام گرفته است. جامعه آماری در این پژوهش، کلیه دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته‌های جامعه‌شناسی و شیمی دانشگاه تهران در سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳ می‌باشد حجم نمونه در این تحقیق ۱۶۰ نفر تعیین شده است.

این پایان‌نامه در بخش‌های زیر ارائه شده است:

بخش اول به مباحث نظری در خصوص ازدواج و تحولات تاریخی آن، انواع ازدواج و نظر اسلام در مورد ازدواج پرداخته است.

بخش دوم به مباحث عملی شامل طرح و بیان مسئله، فرضیات، سوالات، فواید پیشینه تحقیق، تعریف متغیرهای مستقل و وابسته، روشهای جمع‌آوری اطلاعات، چگونگی تجزیه و تحلیل داده‌ها و خصوصیات جامعه آماری می‌پردازد.

«ازدواج جوانان، تنگناها و مسائل، تحقیقی در شهرستان شیراز

زمستان ۷۶»^(۱)

پایان‌نامه تحصیلی دوره کارشناسی ارشد آقای سید مهدی مصطفوی عنوان تحقیق دیگری است که در شهر شیراز انجام گرفته است و به مسئله ازدواج و تنگناهای آن پرداخته است. در این تحقیق فرضیاتی مطرح می‌باشد به این شرح:

بین ازدواج و تحصیلات رابطه معناداری وجود دارد.

بین ازدواج و مسائل اقتصادی رابطه معناداری وجود دارد.

بین ازدواج و مسائل فرهنگی رابطه معناداری وجود دارد.

تحقیق با اهداف شناسایی موانع و مشکلات ازدواج و ارائه راه حل برای ازدواج سهل و آسان و بررسی اثرات تشکیل خانواده در جامعه و حفظ انسجام اجتماعی و هم‌چنین بررسی نظرات جامعه‌شناسان در این باب، صورت گرفته است.

«بررسی دیدگاه دختران جوان شهرستان اراک درباره همسان

۱- مصطفوی، مهدی. «ازدواج جوانان، تنگناها و مسائل، تحقیقی در شهرستان شیراز زمستان ۷۶».

پایان نامه تحصیلی خانم زهرا سفیدگران می باشد هدف این تحقیق بررسی تمایل دختران جوان به همسان بودن تحصیلی در ازدواج می باشد با توجه به نتایج پژوهش برای دختران جوان اراک که در آستانه ازدواج به سر می برند اولاً تحصیلات از اهمیت بسزایی برخوردار است. ثانیاً همسان بودن سطوح تحصیلات زوجین در اندیشه اکثر دختران وجود دارد دیگر اینکه طبقه اجتماعی دختران در نگرش آنها به همسانی تحصیلی تأثیر دارد و طبقه بالای جامعه بیشتر از طبقه پائین گرایش به یکسانی تحصیلی دارند همچنین نتایج تحقیق نشان می دهد که دختران اراک حساسیتی در مورد نزدیکی محل جغرافیایی با همسر آینده خود ندارند و تعدادی از آنها نیز ترجیح می دهند که همسرشان همشهری یا محلی خودشان نباشند.

«عوامل موثر بر سن ازدواج»^(۲) تحقیقی است به سفارش وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی معاونت پژوهشی مرکز پژوهشهای بنیادی در سال ۱۳۷۲ توسط خانم فاطمه برهانی صورت گرفته است. هدف تحقیق، تحلیل عوامل موثر بر سن ازدواج در ایران است روش تحقیق مطالعه کتابخانه‌ای است. یافته‌ها نشان می دهد که عوامل جسمی و روانی مانند نقض جسمی باروری و مشکلات و همچنین عوامل اجتماعی و فرهنگی مانند آموزش و آگاهی، تأثیرپذیری جوانان، تغییرات اهداف ازدواج و معیارهای انتخاب همسر، عدم امکان آشنایی و برقراری ارتباط سالم، نقش عوامل سنتی و الگوهای غربی و سواد در سن ازدواج موثر است در مجاورت این عوامل، شرایط مانند درآمد خانواده‌ها، اشتغال، نظام وظیفه، استقلال روانی اجتماعی و اقتصادی جوانان، توقعات، عدم تضمین برای زندگی آینده شهرنشینی و مهاجرت در سن ازدواج تأثیر گذارند، اما با توجه به تأکید اسلام و برای سلامت جامعه باید عوامل بالا برنده سن ازدواج را ریشه‌یابی و در جهت رفع آن کوشش

۱- سفیدگران، زهرا، «بررسی دیدگاه دختران جوان شهرستان اراک در باره همسال همسری».

۲- برهانی، فاطمه، «عوامل موثر بر سن ازدواج».